

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор кафедри педагогічної роботи

_____ Д. БУРЯЧКІВСЬКИЙ

_____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: Стоматологія

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 23 червня 2023 року).

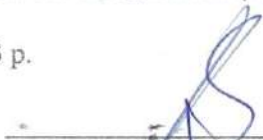
Розробники:

завідувач кафедри, з.д.н. і т. України, д.мед.н., професор Олена Якименко
завуч кафедри, к.мед.н., доцент Ольга Кравчук
доцент, к.мед.н., Віктор Клочко
асистент, к.мед.н., Наталія Антіпова
асистент, к.мед.н., Тихончук Наталя
асистент, к.мед.н., Катерина Маркіна
асистент, к.мед.н., Вікторія Котораєва
асистент, к.мед.н., Алла Серебряков

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

Протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Завідувач кафедри

Олена ЯКИМЕНКО

Погоджено із гарантом ОПП

Анатолій ГУЛЮК

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

Олена ВОЛОШИНА

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i> <i>Обов'язкова дисципліна</i>
Кредитів: 3	Спеціальність 221 «Стоматологія»	<i>Рік підготовки: 3</i>
Годин: 90	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Семестри V-VI</i>
Змістових модулів: 7		<i>Лекції (8 год.)</i>
		<i>Семінарські (0 год.)</i>
		<i>Практичні (42 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (40 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю – диференційований залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: Опанування здобувачем вищої освіти знань і формування елементів професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів та удосконалення навичок та компетентностей, набутих при вивченні попередніх дисциплін, для досягнення основних кінцевих цілей, визначених у Стандарті підготовки спеціаліста за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Завдання:

1. проводити опитування і клінічне обстеження хворих із основними захворюваннями органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями та аналізувати їх результати;
2. визначати етіологічні та патогенетичні фактори найбільш поширених захворювань
3. аналізувати типову клінічну картину, виявляти клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
4. встановлювати попередній діагноз найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
5. призначати лабораторне та інструментальне обстеження хворих з найбільш поширеними захворюваннями органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
6. на підставі оцінки результатів лабораторного та інструментального обстеження, проводити диференційний діагноз, обґрунтовувати та встановлювати клінічний діагноз найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;

7. визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
8. визначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
9. визначати принципи та характер лікування при лікуванні найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
10. призначати лікування, в тому числі прогноз-модифікуюча, найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями та їх ускладненнях;
11. визначати тактику надання екстреної медичної допомоги на підставі діагнозу невідкладного стану;
12. проводити первинну і вторинну профілактику найбільш поширених захворювань органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
13. оцінювати прогноз та працездатність хворих із найбільш поширеними захворюваннями органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями;
14. виконувати медичні маніпуляції;
15. вести медичну документацію;
16. дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- **Загальних (ЗК):**

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- **Спеціальних (СК):**

СК1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

СК2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

СК3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

СК6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепнолицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.

СК8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.

СК11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.

СК14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.

СК18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).

ПРН3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за переліком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2)

ПРН4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН9. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ПРН21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

**У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:
Знати:**

- Найважливіші етіологічні і патогенетичні фактори формування патологічних процесів в організмі людини при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Методичні основи клінічного обстеження хворого, схеми дослідження пацієнта і написання історії хвороби при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Методичні основи опитування та фізикального обстеження хворого – огляду, пальпації, перкусії, аускультації при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Найважливіші симптоми та синдроми у клініці внутрішніх захворювань та їх семіологічне тлумачення при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Клініко-діагностичні інтерпретації показників найважливіших лабораторно-інструментальних досліджень при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.

- Основні принципи та методи профілактики при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Основні принципи та методи лікування при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.

Вміти:

- Проводити опитування і фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Складати план обстеження пацієнта при типовому перебігу найбільш поширених при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Визначати провідні симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Демонструвати вміння методично вірно викласти результати обстеження хворого у вигляді історії хвороби з обґрунтуванням діагнозу при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Визначати план профілактичних заходів при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Визначати план лікувальних заходів при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.
- Демонструвати вміння оцінки ефективності профілактичних та лікувальних заходів при захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, крові і кровотворних органів, ревматичними захворюваннями.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль №1 Хвороби органів дихання

Тема 1. Бронхіальна астма. Етіологія. Патогенез. Клініка, діагностика.

Сучасне лікування. Роль стоматолога в профілактиці.

Визначення, етіологія, патогенез бронхіальної астми. Класифікація бронхіальної астми. Основні скарги та дані фізикального обстеження хворих на бронхіальну астму. Синдром бронхіальної обструкції, мукоциліарної недостатності та підвищеної повітряності легень. Основні методи інструментальної діагностики. Спірографія та її значення для діагностики бронхіальної астми. Лабораторні ознаки бронхіальної астми за даними загального аналізу крові та дослідження харкотиння. Основні клінічні прояви на різних ступенях бронхіальної астми, синдрому дихальної недостатності при обструкції бронхів. Принципи

та методи профілактики та лікування на різних ступенях бронхіальної астми. Діагностика та невідкладна допомога при приступі бронхіальної астми, астматичному стані.

Тема 2. ХОЗЛ. Емфізема легень. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.

Поняття про хронічне обструктивне захворювання легень. Визначення ХОЗЛ (хронічного бронхиту, емфіземи легень). Етіологія та патогенез ХОЗЛ. Класифікація ХОЗЛ. Основні скарги та дані фізикального обстеження хворих на ХОЗЛ. Синдром бронхіальної обструкції, мукоциліарної недостатності та підвищеної повітряності легень. Основні методи інструментальної діагностики. Поняття про порушення функції зовнішнього дихання. Спірографія та її значення для діагностики ХОЗЛ. Лабораторні ознаки ХОЗЛ за даними аналізу крові та дослідження харкотиння. Основні клінічні прояви на різних ступенях ХОЗЛ, синдрому дихальної недостатності при обструкції бронхів. Принципи та методи профілактики та лікування на різних ступенях ХОЗЛ.

Тема 3. Пневмонії. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.

Визначення, етіологія та патогенез пневмонії. Основні механізми розвитку запалення легеневої тканини. Сучасна класифікація пневмоній (госпітальна, негоспітальна, аспіраційна, пневмонія у осіб з ослабленим імунітетом), класифікація за ступенем важкості, характером ураження легень (плевропневмонія, бронхопневмонія, інтерстиціальна пневмонія), локалізацією. Основні етіологічні чинники пневмонії. Скарги хворих та особливості даних фізикальних методів обстеження хворих на дольову та вогнищеву пневмонію. Синдром ущільнення легеневої тканини. Критерії тяжкого перебігу пневмонії. Можливості інструментальної діагностики ущільнення легеневої тканини. Лабораторні ознаки запального синдрому при пневмоніях. Принципи та методи та лікування пневмонії в залежності від етіології, ступеню важкості. Принципи та методи профілактики пневмонії.

Тема 4. Плеврити. Плевральний синдром. Етіологія. Патогенез. Клініка.

Принципи діагностики та лікування.

Етіологія та патогенез плевритів. Класифікація плевритів. Причини розвитку запалення плевральних листків. Шляхи утворення та циркуляції внутрішньоплевральної рідини в нормі та при патології. Особливості скарг хворого при сухому та ексудативному плевриті, відмінність даних фізикального обстеження (пальпації, перкусії, аускультатії легень) при різних формах плевриту. Синдром накопичення рідини у плевральній порожнині. Можливості інструментальної діагностики. Плевральна пункція: дослідження вмісту плевральної порожнини. Відмінність між ексудатом та трансудатом за даними фізикального та лабораторного обстеження. Принципи та методи профілактики та лікування сухого та ексудативного плевриту.

Змістовий модуль №2 Хвороби органів кровообігу

Тема 5. Гіпертонічна хвороба. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.

Визначення ВОЗ/МТГ для артеріальної гіпертензії, есенціальної гіпертензії (гіпертонічної хвороби) та симптоматичної гіпертензії. Основні фактори ризику гіпертонічної хвороби та механізми її розвитку. Класифікація гіпертонічної хвороби за рівнем артеріального тиску та за ураженням органів-мішеней. Основні скарги хворого на гіпертонічну хворобу, дані огляду, пальпації прекардіальної ділянки, перкусії меж серцевої тупості та аускультатії

серця. ЕКГ–ознаки змін міокарда при гіпертонічній хворобі. ЕхоКС- та ЕКГ-ознаки гіпертрофії та лівого шлуночка.

Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи.

Стратифікація серцево-судинного ризику при гіпертонічній хворобі та симптоматичній артеріальній гіпертензії.

Принципи та методи профілактики та лікування на різних ступенях та стадіях гіпертонічної хвороби. Невідкладна допомога при гіпертонічному кризі.

Тема 6. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Класифікація. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування. Гостра коронарна смерть. Принципи серцево-легеневої реанімації.

Атеросклероз. Визначення. Етіологія та патогенез атеросклерозу. Класифікація. Стадії розвитку атеросклерозу. Клінічні (суб'єктивні та об'єктивні) симптоми атеросклерозу в залежності від локалізації ураження. Діагностичне значення лабораторних, інструментальних методів дослідження. Визначення та клінічне значення гіперхолестеринемії та дисліпідемії. Принципи та методи профілактики та лікування атеросклерозу.

Визначення поняття «ішемічна хвороба серця» (ІХС). Основні етіологічні фактори та патогенетичні механізми і фактори ризику ІХС. Сучасна класифікація ІХС. Визначення поняття гостра коронарна смерть. Визначення та основні клінічні прояви стенокардії. Функціональні класи стенокардії. Методи суб'єктивної та об'єктивної діагностики стенокардії (ЕКГ, добове моніторування ЕКГ, навантажувальні тести, коронарографія, сцинтиграфія серця). Нестабільна стенокардія, поняття про гострий коронарний синдром. Принципи та методи профілактики та лікування стенокардії в залежності від клінічного перебігу. Показання до інвазивного кардіологічного втручання та хірургічного лікування. Невідкладна допомога при приступі стенокардії, гострому коронарному синдромі.

Тема 7. Гостра серцева недостатність (ліво - та правошлуночкова) та гостра судинна недостатність. Хронічна серцева недостатність. Етіологія.

Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.

Причини виникнення серцевої недостатності. Стадії хронічної серцевої недостатності. Функціональний клас хронічної серцевої недостатності. Інтерпретація даних ЕКГ, ЕхоКГ та інших інструментальних і лабораторних методів обстеження у хворих із серцевою недостатністю. Диференційна діагностика систолічної та діастолічної дисфункції. Тактика ведення хворого з серцевою недостатністю. Основні групи лікарських засобів, що використовуються у хворих із серцевою недостатністю

**Змістовий модуль №3
Ревматичні захворювання**

Тема 8. Ревматична хвороба. Гостра ревматична лихоманка. Ревматична хвороба серця. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Профілактика. Роль стоматолога в профілактиці. Дифузні захворювання сполучної тканини. Системні васкуліти. Особливості тактики лікаря-стоматолога у пацієнтів з ревматичними захворюваннями, інфекційним ендокардитом та вадами серця.

Визначення поняття ревматична хвороба. Етіологія. Патогенез. Патоморфологічні зміни у сполучній тканині при ревматичній хворобі. Визначення поняття гостра ревматична лихоманка (ГРЛ), хронічна ревматична хвороба серця (ХРХС). Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Дані лабораторних, інструментальних, рентгенологічних методів обстеження при гострій ревматичній лихоманці. Діагностичні

критерії ГРЛ Киселя-Джонса. Визначення поняття «кардит». ЕКГ-ознаки атріо-вентрикулярної блокади. Напади Морганьї–Адамса–Стокса, причина їх виникнення та клінічні прояви. Внутрішньошлуночкові блокади, диференціація блокади лівої та правої ніжки пучка Гіса. ЕКГ- та клінічні ознаки фібриляції та тріпотіння передсердь. Сучасні принципи лікування та профілактиці ГРЛ та ХРХС. Роль стоматолога в профілактиці ГРЛ, ХРХС.

Тема 9. Інфекційний ендокардит. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Ускладнення. Роль стоматолога в профілактиці.

Інфекційний ендокардит. Визначення, етіологія, патогенез. Сучасна класифікація. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Дані лабораторних, інструментальних, рентгенологічних методів обстеження при інфекційному ендокардиті. Роль мікробіологічних методів дослідження. Роль ЕхоКС в діагностиці. Діагностичні критерії інфекційного ендокардиту. Лікування інфекційного ендокардиту в залежності від класифікаційної категорії. Показання для хірургічного лікування.

Роль стоматолога у профілактиці інфекційного ендокардиту при вадах серця (вторинний інфекційний ендокардит).

Визначення поняття аутоімунні захворювання, дифузні захворювання сполучної тканини системні васкуліти, запальні артропатії. Етіологія, патогенез аутоімунних захворювань, дифузних захворювань сполучної тканини, системних васкулітів. Сучасна класифікація. Клінічні прояви системного червоного вовчака, системних васкулітів за даними суб'єктивного і об'єктивного обстеження. Дані лабораторних, інструментальних, рентгенологічних методів обстеження. Роль визначення антинуклеарних антитіл та антитіл до цитоплазматичних антигенів нейтрофілів в діагностиці. Діагностичні критерії системного червоного вовчака, системних васкулітів. Принципи лікування системного червоного вовчака, системних васкулітів в залежності від класифікаційної категорії.

Змістовий модуль №4

Хвороби органів шлунково-кишкового тракту

Тема 10. Гастрити. Виразкова хвороба шлунка та 12-палої кишки. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.

Визначення та сучасна класифікація гастриту і пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Основні етіологічні чинники цих захворювань. Розповсюдженість хелікобактеріозу, умови пошкодження слизової оболонки шлунка та 12-палої кишки. Основні скарги хворих на хронічний гастрит та пептичну виразку. Особливості больового синдрому в залежності від локалізації патологічного вогнища та стану кислотопродукуючої функції шлунка. Прояви диспептичного синдрому при хронічному гастриті та пептичній виразці шлунка і 12-палої кишки. Можливості інструментального та лабораторного обстеження хворих. Основні ускладнення пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Синдром шлункової кровотечі.

Принципи та методи профілактики та лікування гастриту, виразкової хвороби шлунка та 12-палої кишки. Особливості консервативного лікування в залежності від виду виразки, стадії хвороби. Показання для хірургічного лікування.

Роль стоматолога у ерадикації хелікобактер пілорі та профілактиці загострення гастриту і виразкової хвороби шлунка та 12-палої кишки.

Тема 11. Хвороби кишечника (хронічні ентерити, коліти, неспецифічний виразковий коліт). Панкреатити. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.

Хронічні ентерити, коліти, неспецифічні запальні захворювання кишківника (НЗЗК) (неспецифічний виразковий коліт, гранулематозний коліт (хвороба Крона)). Визначення, етіологія, патогенез. Сучасна класифікація. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Дані лабораторних, інструментальних, рентгенологічних методів обстеження при хронічному ентериті, коліті, НЗЗК. Роль мікробіологічних методів дослідження. Діагностичні критерії НЗЗК. Принципи та тактика лікування в залежності від класифікаційної категорії. Показання для хірургічного лікування.

Роль стоматолога у профілактиці інфекційного ендокардиту при хронічному ентериті, коліті, НЗЗК.

Панкреатити. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Визначення, етіологія, патогенез. Сучасна класифікація. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Дані лабораторних, інструментальних, рентгенологічних методів обстеження. Особливості консервативного лікування в залежності від стадії хвороби. Показання для хірургічного лікування.

Тема 12. Хронічні гепатити. Цирози печінки. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.

Визначення та принципи сучасної класифікації хронічного гепатиту та цирозу печінки. Основні етіологічні чинники розвитку гепатиту та цирозу печінки. Механізм ураження печінки при гепатитах вірусної етіології. Основні скарги хворих на гепатити та цирози печінки, особливості результатів огляду та дані фізикального обстеження. Морфологічні та біохімічні ознаки ураження печінки.

Основні клінічні та лабораторні прояви хронічних гепатитів і цирозів печінки.

Визначення основних синдромів при патології печінки. Синдром портальної гіпертензії, печінкової недостатності та гепатолієнальний синдром при ураженнях печінки. Виявлення асцити. Основні прояви жовтяничного синдрому та синдрому холестазу, їх лабораторні ознаки. Диференційна діагностика жовтяниць. Основні ускладнення цирозів печінки.

Принципи та методи профілактики та лікування хронічного гепатиту та цирозу печінки в залежності від етіології, стадії, ступеню компенсації.

Змістовий модуль №5

Хвороби нирок

Тема 13. Гломерулонефрити. Гострий та хронічний гломерулонефрити. Нефротичний синдром. Поняття про хронічну хворобу нирок. Пієлонефрити. Сечокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Порушення фосфорно-кальцієвого обміну, значення остеоденситометрії в діагностиці цих порушень. Роль стоматолога у профілактиці.

Визначення та сучасна класифікація гломерулонефриту. Основні механізми розвитку гломерулонефриту. Скарги хворих при ураженні нирок та результати фізикального обстеження хворих на гломерулонефрит. набряковий синдром та синдром артеріальної гіпертензії при гломерулонефриті. Можливості інструментальної діагностики гломерулонефриті. Лабораторне дослідження сечі, аналіз та інтерпретація результатів загальноклінічного аналізу сечі, дослідження сечі за Нечипоренком, Амбюрже, Адис–Каковським, Зимницьким. Сечовий, нефротичний синдроми при гломерулонефриті. Результати біохімічного дослідження крові при гломерулонефриті. Синдроми ниркової недостатності та ниркової кольки. Визначення та класифікація хронічної хвороби нирок.

Розпит. Огляд, перкусія, пальпація. Функціональне дослідження нирок, визначення швидкості клубочкової фільтрації за пробою Реберга та за формулою СКД-ЕРІ.

Рентгенографічне дослідження нирок. Сканування нирок.

Радіоізотопна нефрографія, біопсія нирок. Клінічне значення загального аналізу сечі, функціональних (проба Зимницького, Реберга) та кількісних проб (проба Амбюрже,

Нечипоренко). Принципи та методи профілактики та лікування в залежності від етіології, стадії, ступеню компенсації.

Визначення та сучасна класифікація пієлонефриту. Основні механізми розвитку пієлонефриту. Скарги хворих при ураженні нирок та результати фізикального обстеження хворих на пієлонефрит. набряковий синдром та синдром артеріальної гіпертензії при пієлонефриті. Можливості інструментальної діагностики пієлонефриті. Лабораторне дослідження сечі, аналіз та інтерпретація результатів загальноклінічного аналізу сечі, дослідження сечі за Нечипоренком, Амбюрже, Адис–Каковським, Зимницьким. Сечовий синдром при пієлонефриті. Запальний синдром при пієлонефриті. Біохімічні дослідження крові при пієлонефриті. Синдроми ниркової недостатності та ниркової кольки. Визначення та класифікація хронічної хвороби нирок. Рентгенографічне дослідження при пієлонефриті. Внутрішньовенна і ретроградна пієлографія. Сканування нирок. Клінічне значення загального аналізу сечі, функціональних (проба Зимницького, Реберга) та кількісних проб (проба Амбюрже, Нечипоренко) при пієлонефриті.

Принципи та методи профілактики та лікування в залежності від етіології, стадії.

Змістовий модуль №6

Алергічні хвороби

Тема 14. Алергічні хвороби. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці. Анафілактичний шок, кропив'янка. Ангіоневротичний набряк.

Алергічні хвороби. Визначення. Етіологія, патогенез. Поняття про типи алергічних реакцій. Основні механізми розвитку. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Дані лабораторних методів обстеження та їх клінічне значення. Сучасні принципи лікування та профілактиці.

Анафілактичний шок., кропив'янка. Ангіоневротичний набряк. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Дані лабораторних методів обстеження та їх клінічне значення. Принципи та методи профілактики та лікування. Невідкладна допомога.

Змістовий модуль №7

Хвороби органів кровотворення

Тема 15. Залізодефіцитні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці. Мегалобластні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.

Визначення та сучасна класифікація анемії. Основні лабораторні критерії анемії. Механізм розвитку нестачі заліза в організмі та виникнення залізодефіцитної анемії. Основні клінічні прояви сидеропенічного та циркуляторно-анемічного синдромів при залізодефіцитній анемії. Лабораторні критерії залізодефіцитної анемії. Аналіз та інтерпретація загальноклінічного дослідження крові.

Принципи та методи профілактики та лікування в залежності від етіології залізодефіциту, ступеню анемії. Показання до замісної терапії препаратами крові.

Причини та патогенез В₁₂- та фолієводефіцитної анемії. Прояви загальноанемічного синдрому, синдромів ураження органів травлення, фунікулярного мієлозу та ураження периферичної крові при В₁₂-фолієводефіцитній анемії. Основні лабораторні ознаки В₁₂- та фолієводефіцитної анемії. Клінічні особливості та диференційна діагностика В₁₂ дефіцитної і фолієводефіцитної анемії. Дані пальпації лімфатичних вузлів, печінки, селезінки. Клінічне тлумачення загального аналізу крові. Принципи та методи

профілактики та лікування в залежності від етіології дефіциту вітамінів В12 або РР, ступеню анемії. Показання до замісної терапії препаратами крові.

Тема 16. Гіпо-, апластичні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці. Патогномонічні симптоми у ротовій порожнині.

Гіпо-, апластичні анемії. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Основні лабораторні критерії гіпо-, апластичної анемії та особливості порушення гемопоезу. Клінічне значення дослідження пунктату кісткового мозку. Дані пальпації лімфатичних вузлів, печінки, селезінки. Аналіз та інтерпретація загальноклінічного дослідження крові.

Тема 17. Гематоонкологічні хвороби. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація ВООЗ. Загальні принципи лікування. Роль стоматолога в діагностиці, лікуванні проявів та ускладнень терапії гематоонкологічних хвороб.

Визначення поняття гемобластоз. Сучасна класифікація. Етіологія. Патогенез. Клонова теорія гемобластозів. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Основні синдроми: синдром лейкемічної проліферації, анемічний, геморагічний, цитопенічний синдроми при гемобластозах. Клінічне тлумачення загального аналізу крові при гемобластозах. Клінічне значення дослідження пунктату кісткового мозку. Значення генетичних досліджень. Гострий мієлобластний та лімфобластний лейкоз, хронічний мієло- і лімфолейкоз. Визначення поняття гематосаркоми (лімфоми). Лімфогранулематоз. Основні принципи профілактики та лікування. Поняття про таргетні препарати для лікування гемобластозів. Роль стоматолога в ранній діагностиці гемобластозів.

Тема 18. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. . Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.

Поняття та визначення геморагічних діатезів. Основні компоненти системи згортання крові. Основні типи кровоточивості. Фактори розвитку кровоточивості та причини геморагічних синдромів – тромбоцитопенії, коагулопатії, геморагічні васкуліти. Характеристика геморагічного синдрому при гемофіліях, тромбоцитопенічній пурпурі. Основні методи лабораторної діагностики геморагічних синдромів. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження при тромбоцитопенії та тромбоцитопенічній пурпурі (хвороба Верльгофа). Основні принципи профілактики та лікування.

Тема 19. Гемофілії А, В, С. Хвороба Віллебранда. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування.

Визначення поняття коагулопатія. Характеристика геморагічного синдрому при коагулопатії. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження при коагулопатії, зокрема Гемофілії А, В, С. хворобі Віллебранда. Основні методи лабораторної діагностики коагулопатій. Принципи Основні принципи профілактики та лікування. Методика визначення дози концентрату VIII фактору для заміщення дефіциту в залежності від рівня дефіциту, та клінічної ситуації (кровотеча, гемартроз, гематома, необхідність оперативного втручання (залежить від об'єму).

Тема 20. Вторинні імунodefіцити. Стоматологічні аспекти хвороб імунної системи.

Вторинні імунодефіцити. Визначення поняття. Поняття про первинні імунодефіцити. Сучасна класифікація (за етіологічним фактором, типом порушення імунітету, варіанту перебігу). Етіологія. Патогенез. Фактори ризику. Клінічні прояви за даними суб'єктивного об'єктивного обстеження. Основні методи лабораторної діагностики. Основні принципи профілактики та лікування.

Тема 21. Диференційований залік.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРС
Бронхіальна астма. Етіологія. Патогенез. Клініка, діагностика. Сучасне лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	4	0	0	2	0	2
ХОЗЛ. Емфізема легень. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	4	0	0	2	0	2
Пневмонії. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	4	0	0	2	0	2
Плеврити. Плевральний синдром. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.	4	0	0	2	0	2
Гіпертонічна хвороба. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.	5	1	0	2	0	2
Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Класифікація. Етіологія. Патогенез.	5	1	0	2	0	2

Клініка. Принципи діагностики та лікування. Гостра коронарна смерть. Принципи серцево-легеневої реанімації.						
Гостра серцева недостатність (ліво - та правошлуночкова) та гостра судинна недостатність. Хронічна серцева недостатність. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.	4	0	0	2	0	2
Ревматична хвороба. Гостра ревматична лихоманка. Ревматична хвороба серця. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Профілактика. Роль стоматолога в профілактиці. Дифузні захворювання сполучної тканини. Системні васкуліти. Особливості тактики лікаря-стоматолога у пацієнтів з ревматичними захворюваннями, інфекційним ендокардитом та вадами серця.	6	2	0	2	0	2
Інфекційний ендокардит. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Ускладнення. Роль стоматолога в профілактиці.	5	0	0	2	0	3
Гастрити. Виразкова хвороба шлунка та	5	1	0	2	0	2

12-палої кишки. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.						
Хвороби кишечника (хронічні ентерити, коліти, неспецифічний виразковий коліт). Панкреатити. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	6	1	0	2	0	3
Хронічні гепатити. Цирози печінки. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	5	0	0	2	0	3
Гломерулонефрити. Гострий та хронічний гломерулонефрити. Нефротичний синдром. Поняття про хронічну хворобу нирок. Пієлонефрити. Сечокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Порушення фосфорно-кальцієвого обміну, значення остеоденситометрії в діагностиці цих порушень. Роль стоматолога у профілактиці.	4	0	0	2	0	2
Алергічні хвороби. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.	4	0	0	2	0	2

Анафілактичний шок., кропив'янка. Ангіоневротичний набряк.						
Залізодефіцитні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці. Мегалобластні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.	2	0	0	2	0	0
Гіпо-, апластичні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці. Патогномонічні симптоми у ротовій порожнині.	2	0	0	2	0	0
Гематоонкологічні хвороби. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація ВООЗ. Загальні принципи лікування. Роль стоматолога в діагностиці, лікуванні проявів та ускладнень терапії гематоонкологічних хвороб..	2	0	0	2	0	0
Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.	4	1	0	2	0	1
Гемофілії А, В, С. Хвороба Віллебранда. Етіологія, патогенез,	5	1	0	2	0	2

клініка, діагностика та принципи лікування.						
Вторинні імунодефіцити. Стоматологічні аспекти хвороб імунної системи.	4	0	0	2	0	2
Диференційований залік.	6	0	0	2	0	4
<i>Разом</i>	90	8	0	42	0	40
<i>Індивідуальні завдання</i>	0	0	0	0	0	0
Усього годин	90	8	0	42	0	40

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кіл-ть годин
1.	Артеріальні гіпертензії. Гіпертонічна хвороба (есенціальна артеріальна гіпертензія). Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Етіологія. Патогенез. Гіпертонічні кризи. Принципи профілактики та лікування. Зміни в ротовій порожнині при гіпертензіях.	2
2.	Гастрити. Виразкова хвороба шлунка та 12-палої кишки. Хвороби кишечника (хронічні ентерити, коліти, неспецифічний виразковий коліт). Панкреатити. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Хронічні гепатити. Цирози печінки. Роль стоматолога в профілактиці.	2
3.	Ревматичні захворювання. Ревматична хвороба серця. Системні васкуліти. Дифузні захворювання сполучної тканини. Особливості тактики лікаря-стоматолога лікаря стоматолога.	2
4.	Порушення гемостазу. Гемофілії. Тромбоцитопенічні синдроми. Патогенез. Діагностика. Клініка. Ускладнення. Принципи лікування. Роль лікаря-стоматолога в ранній діагностиці та профілактиці. Невідкладні стани в практиці лікаря стоматолога.	2
	Разом	8

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кіл-ть годин
---	------------	--------------

1.	Бронхіальна астма. Етіологія. Патогенез. Клініка, діагностика. Сучасне лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	2
2.	ХОЗЛ. Емфізема легень. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	2
3.	Пневмонії. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	2
4.	Плеврити. Плевральний синдром. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.	2
5.	Гіпертонічна хвороба. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.	2
6.	Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця. Класифікація. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування. Гостра коронарна смерть. Принципи серцево-легеневої реанімації.	2
7.	Гостра серцева недостатність (ліво - та правошлуночкова) та гостра судинна недостатність. Хронічна серцева недостатність. Етіологія. Патогенез. Клініка. Принципи діагностики та лікування.	2
8.	Ревматична хвороба. Гостра ревматична лихоманка. Ревматична хвороба серця. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Профілактика. Роль стоматолога в профілактиці. Дифузні захворювання сполучної тканини. Системні васкуліти. Особливості тактики лікаря-стоматолога у пацієнтів з ревматичними захворюваннями, інфекційним ендокардитом та вадами серця.	2
9.	Інфекційний ендокардит. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Сучасне лікування. Ускладнення. Роль стоматолога в профілактиці.	2
10.	Гастрити. Виразкова хвороба шлунка та 12-палої кишки. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	2
11.	Хвороби кишечника (хронічні ентерити, коліти, неспецифічний виразковий коліт). Панкреатити. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	2
12.	Хронічні гепатити. Цирози печінки. Клініка. Діагностика. Лікування. Роль стоматолога в профілактиці.	2
13.	Гломерулонефрити. Гострий та хронічний гломерулонефрити. Нефротичний синдром. Поняття про хронічну хворобу нирок. Пієлонефрити. Сечокам'яна хвороба. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Порушення фосфорно-кальцієвого обміну, значення остеоденситометрії в діагностиці цих порушень. Роль стоматолога у профілактиці.	2
14.	Алергічні хвороби. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.	2
	Анафілактичний шок., кропив'янка. Ангіоневротичний набряк.	2
15.	Залізодефіцитні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці. Мегалобластні	2

	анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.	
16.	Гіпо-, апластичні анемії. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці. Патогномонічні симптоми у ротовій порожнині.	2
17.	Гематоонкологічні хвороби. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація ВООЗ. Загальні принципи лікування. Роль стоматолога в діагностиці, лікуванні проявів та ускладнень терапії гематоонкологічних хвороб..	2
18.	Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. . Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування. Роль стоматолога у профілактиці.	2
19.	Гемофілії А, В, С. Хвороба Віллебранда. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та принципи лікування.	1
20.	Вторинні імунодефіцити. Стоматологічні аспекти хвороб імунної системи.	2
21.	Диференційований залік.	2
	Разом	42

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми / види завдань	Кіл-ть годин
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична та опрацювання методів фізикального обстеження хворого: <ul style="list-style-type: none"> - опитування та загальний огляд хворого - фізикальне обстеження органів дихання - фізикальне обстеження органів кровообігу - фізикальне обстеження органів травлення - фізикальне обстеження сечовидільної, ендокринної системи - пальпація лімфатичних вузлів - аналіз ЕКГ 	3 3 3 3 3 3 3
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: <ul style="list-style-type: none"> Інструментальні методи обстеження органів дихання Електрокардіографічне дослідження при комбінованих порушеннях серцевого ритму Інструментальні методи дослідження серцево-судинної системи Інструментальні та лабораторні методи дослідження шлунково-кишкового тракту Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження. 	3 3 3 3 3

3.	Підготовка до диференційного заліку	4
	Разом	40

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок розпиту пацієнта, відпрацювання навичок фізикального обстеження пацієнта, інструктаж та відпрацювання навичок на симуляційних муляжах, тренувальні вправи з діагностики найбільш поширених захворювань внутрішніх органів.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з банком тестових завдань типу Крок-2, самостійне відпрацювання алгоритмів спілкування з пацієнтом, самостійне відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження пацієнта.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання практичних навичок, рівень володіння теоретичними знаннями, здатсть аналізувати отриманні результати обстеження пацієнта оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: диференційний залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
  - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
  - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
  - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом та його батьками, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу, г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування;
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач вищої освіти вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувач вищої освіти добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з

	теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувач вищої освіти недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Здобувач вищої освіти не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Здобувач вищої освіти допускається до диференційного заліку за умови виконання вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він отримав не менше 3,00 балів.

Оцінювання результатів навчання під час підсумкового контролю

Зміст оцінюваної діяльності	Кількість балів
Вирішення клінічної задачі з оцінкою лабораторних та інструментальних досліджень.	1
Відповідь на теоретичні запитання.	2
Оцінка рентгенограми, електрокардіограми тощо.	1
Практичне завдання за типом ОСКІ.	1

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти на іспиті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно	Здобувач вищої освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. При вирішенні клінічної задачі правильно інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтовував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ правильно демонстрував виконання практичних навичок, точно дотримувався алгоритму їхнього виконання.
Добре	Здобувач вищої освіти достатньо повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем вищої освіти, коли на них вказує екзаменатор. При вирішенні клінічної задачі припускався несуттєвих помилок чи неточностей в інтерпретації даних анамнезу, результатів клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору, проте пропозиція альтернативного

	варіанту викликає утруднення. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ допустив незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою викладача.
Задовільно	Здобувач вищої освіти у неповному обсязі виконав всі завдання екзаменаційного білету, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки. При вирішенні клінічної задачі з помилками інтерпретував дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, не знав окремих деталей, допускав неточності у відповідях на питання, недостатньо правильно обґрунтовував свої відповіді та трактував формулювання, відчуває труднощі у виконанні завдань та пропозиції альтернативних варіантів. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ припустився значних похибок у алгоритмі та техніці виконання навички.
Незадовільно	Здобувач освіти не виконав завдання екзаменаційного білету, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. При вирішенні клінічної задачі не міг інтерпретувати отримані дані анамнезу, результати клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень, відповісти на поставлені питання, або допускав у відповідях суттєві помилки; не міг обґрунтувати свої рішення чи робив це не переконливо. Альтернативних варіантів не пропонував. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ не продемонстрував або припустився грубих помилок і похибок в алгоритмі та техніці виконання навички.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів

оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Сценарії рольових ігор (за необхідністю)
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

Навчально-методична література:

1. Внутрішні хвороби : навчальний посібник / О. О. Якименко, В. В. Клочко, О. Є. Кравчук та ін. ; за ред. проф. О. О. Якименко. — 2-ге вид., виправл. та доп. — Одеса : ОНМедУ, 2023. — 436 с.
2. Методи об'єктивного обстеження в клініці внутрішніх хвороб: навч. посіб. / О.О. Якименко, О.Є. Кравчук, В.В. Клочко та ін. – Одеса, ОНМедУ, 2013. – 154 с.
3. Electrocardiography : a manual / O. Yakyumenko, S. Kolomiets, V. Smal et al. — Odesa : ONMedU, 2022. — 120 p.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Бронхіальна астма : етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.

2. Крупозна пневмонія: етіологія, класифікація, результати клінічного огляду, основні синдроми, ускладнення та принципи лікування.
3. Бронхопневмонія: етіологія, класифікація, результати клінічного огляду, основні синдроми, ускладнення та принципи лікування.
4. Гострий і хронічний бронхіт(ХОЗЛ) : етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
5. Плеврити: етіологія, результати клінічного огляду, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
6. Дихальна недостатність : етіологія, результати клінічного огляду , ускладнення, принципи лікування.
7. Коронарогенні та некоронарогенні болі в ділянці серця : причини та механізм їх виникнення, деталізація і їх діагностичне значення. Відмінності коронарогенних та некоронарогенних болів.
8. Гіпертонічна хвороба і симптоматичні артеріальні гіпертензії. Клінічна картина. Класифікація. Лабораторні і інструментальні методи діагностики. Принципи лікування.
9. Атеросклероз:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
10. ІХС: синдром гострої і хронічної коронарної недостатності : визначення. Основні скарги та результати огляду хворих зі стенокардією . Інструментальні і лабораторні методи діагностики при синдромі стенокардії. Принципи лікування.
11. ІХС: інфаркт міокарду. Клінічна картина. Класифікація. Методи діагностики. Принципи лікування.
12. Синдром хронічної серцевої недостатності. Визначення, клінічна картина, класифікація за стадіями та функціональними класами, методи діагностики. Принципи лікування.
13. Ревматична хвороба, гостра ревматична лихоманка:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
14. Хронічна ревматична хвороба серця:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
15. Дифузні захворювання сполучної тканини:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
16. Інфекційний ендокардит:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування. Роль стоматолога в профілактиці.
17. Гострий і хронічний гастрит: класифікація, основні симптоми і синдроми, клінічні, лабораторні і інструментальні методи діагностики.
18. Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
19. Хвороби кишечника (хронічний ентерит, коліт, неспецифічний виразковий коліт):етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
20. Холецистит, жовчнокам'яна хвороба:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
21. Хронічні гепатити:етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.

22. Цироз печінки: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
23. Гострий та хронічний пієлонефрит: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
24. Гострий та хронічний гломерулонефрит: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
25. Сечокам'яна хвороба: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
26. Алергічні хвороби: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
27. Ангіоневротичний набряк та анафілактичний шок: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
28. Залізодефіцитна та В12 і фолієва дефіцитна анемія: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
29. Гіпо- та апластичні анемії: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування. Патогномостичні симптоми у ротовій порожнині.
30. Гемобластозы. Визначення поняття. Клінічна картина. Основні синдроми. Зміни аналізу крові та порожнини рота при гемобластозах (хронічний мієло- і лімфолейкоз).
31. Тромбоцитопенія та тромбоцитопатії: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
32. Гемофілії А, В, С: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
33. Хвороба Віллебранда : етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування.
34. Вторинні імунодефіцити: етіологія, класифікація, клінічні дані, основні синдроми, ускладнення, принципи лікування. Стоматологічні аспекти хвороб імунної системи
35. Принципи догляду за хворими в клініці внутрішніх хвороб. Надання першої домедичної допомоги.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК:

1. Розшифровка ЕКГ. Трактування знайдених змін.
2. Дайте оцінку клінічного аналізу крові.
3. Дайте оцінку клінічного аналізу сечі.
4. Дайте оцінку клінічного аналізу харкотиння.
5. Методика огляду та пальпації грудної клітки.
6. Методика порівняльної перкусії легенів.
7. Методика топографічної перкусії легенів.
8. Визначення екскурсії нижнього краю легенів
9. Методика аускультії легенів.
10. Методика проведення бронхофонії легенів
11. Методика пальпації прекардіальної області.

12. Методика оцінки верхівкового поштовху
13. Методика оцінки серцевого поштовху
14. Методика перкусії серця. Визначення меж відносної тупості серця.
15. Методика перкусії серця. Визначення меж абсолютної тупості серця.
16. Методика перкусії серця. Визначення меж судинного пучка
17. Методика аускультатії серця.
18. Методика дослідження артеріального пульсу. Властивості пульсу.
19. Методика виміру артеріального тиску.
20. Методика поверхневої пальпації живота.
21. Методика глибокої пальпації живота.
22. Методика визначення нижньої межі шлунку.
23. Методика визначення меж печінки по курлову.
24. Методика пальпації печінки.
25. Методика пальпації нирок.
26. Перкусія нирок – симптом пастернацького та його діагностичне значення
27. Визначення розмірів селезінки методом перкусії
28. Методика пальпації селезінки.
29. Методика пальпації лімфовузлів, визначення набряків.
30. Методика пальпації щитовидної залози.

12. Рекомендована література

Перелік рекомендованої літератури

Основна література:

1. Передерий В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини в 3х томах. Посібник. Вінниця. Нова книга. 2018. 784с.

Додаткова:

1. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Підручник для студентів стомат. факту вищ. мед. навч. закладів освіти III-IV рівнів акредитації / В.М. Березов, В.М. Васильєв, О.О. Якименко, Є.І. Дзись та ін.; Ред. М.С. Расін. Полтава, 2004.
2. Внутрішні хвороби: Навч. посібник для студ. стомат факультетів / За ред. О.О. Якименко. О.: ОДМУ, 2003.
3. Macleod's Clinical Examination / Ed. G.Douglas, F.Nicol, C.Robertson.– 13th ed.– Elsevier. 2013. – 471 p.
4. Bates' Guide to Physical Examination and History Taking /Ed. Lynn S. Bickley, Peter G. Szilagyі. – Wolters Kluwer, 2017. – 1066 p.
- 5.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / American Medical Association
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я

4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. www.gmc-uk.org - *General Medical Council (GMC)*
7. www.bundesaerztekammer.de – Німецька медична асоціація
8. <https://onmedu.edu.ua/> - сайт Одеського національного медичного університету
9. <https://onmedu.edu.ua/kafedra/propedevtiki-vnutrishnih-hvorob-ta-terapii/> - Інформаційна сторінка кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії ОНМедУ